

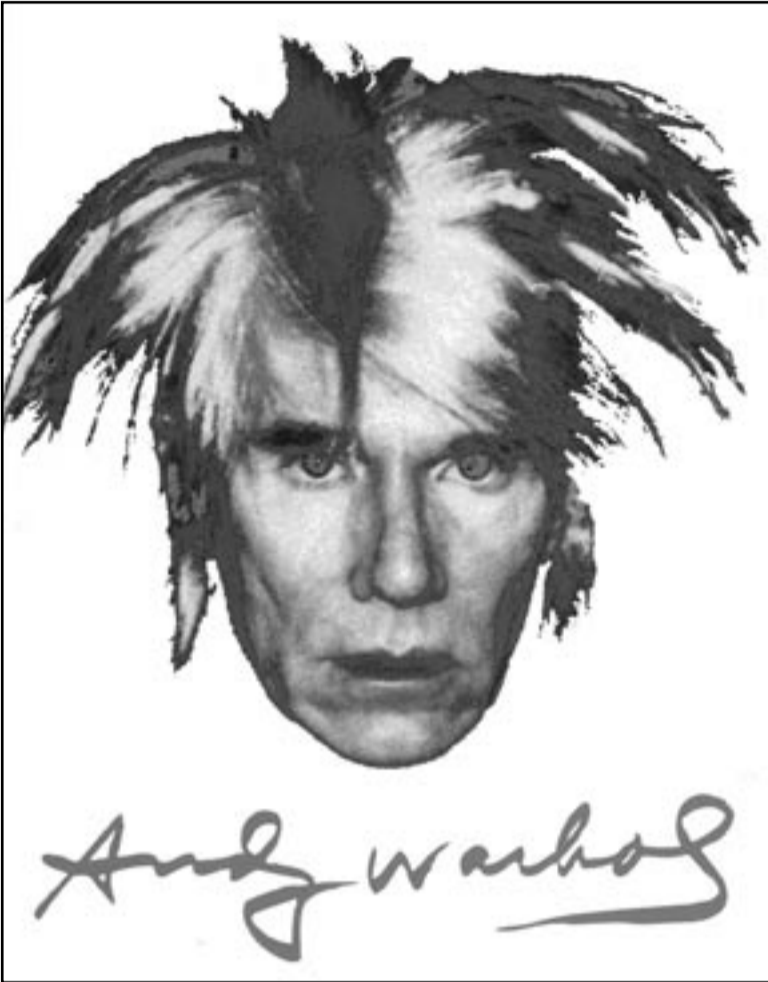
НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVI

ч. 27-30

19. юла 2006
ціна 6,- Ск

• Портрет Енді Варгола од Даниела Бродянія, погляд на нову фасаду Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях і соха-фонтана перед музеєм од Юрая Бартуса подля ідейно-вытварной пропозиції Михала Бицка.

„15 РОКІВ СЛАВЫ“

Знам наісто, же о нім будуть писа-ти іщі многы

Є ту зясь причіна кус ся приставити і заспоминати на час, кідь ся зродила думка заложыти музей. Тадь каждая думка є зародком дії, а зато є потребно думку посилнєвати певнов волєв, жебы ся стала яснов представов а потім реалностєв.

Кілько раз была повторєвана у світі знама фраза Енді Варгола „Я походжу з никады“ як одповідь на вопрос о єго походжіню. Але ведно з меном того гєніалного зьяву в уменю вообще Словєньско ся зьєдинять уж 15 років. Вдяка великій славі умельця, котра не утихат ани по переступліню порогу нового, 21. стороча, ся і тым способом Словєньско

Треба іщі підкрєспити, же о Варголови ся написало уж многы, і о єго приятелях ці родині. Знам наісто, же о нім будуть писати іщі многы, бо живыот іде дале, а Енді якбы крачав жывыот по нашім боці. І каждая далша публікація о нім буде інша як попередні. Але каждый може написати вызнаня почливости к нєму.

Без назвы

„Кідь хочете, жебы дашто не фунговало, створьте комісію!“

Так то вызерало і при реалізації думкы створити на Словєньску (!) Музей Енді Варгола. Ужасне на тім світі є, же тот найінтелігентнішы твор на землі – чоловік є такый флексібілный, адаптабілный і ..., же ай то, што вчера оплюв, днес є охотный собі припнути на грудь як метал за заслугы.

Перед 1989 роком без почливости Енді ся днес став „інструментом пыхы“ прімарных, секундарных і терціалных урядників, котры му до року ніжної револуції не знали прийти на мено. Історія є барз лабілным свідком статус кво періоду, а правду мать все „силный пес...“. Но затля сьме не здуріли, ани не онімїли, не ослїпли, хвала Богу жьєме і так сьме свідками правды, котра не быти той нам недоступной – абсолютной, так є на ей місцю. А лем немногы знають правду о цілій „Голго-ті“ vznikи Музею модерного уменя Енді

ровали нашы думкы і пропозицію створити тот музей. Не є мі легко писати слова самохвалы. Але няй! Важне є, же єсь написав ПРАВДУ. Є то і Твоих „15 минут славы“.

Так істо дякую і пані Іветі Русинковій, котра выналожила силы і здокументовала тых „15 минут славы“ музею так комплетно, як то дотеперь не зробило никто. Тых „15 минут славы“ патрїть і їй.

Дякую вшыткым теперішнім колегам, але і бывшым, котры коротко або довше діяли в музею, бо поважую притомность каждого з них за єден із камінків до мозаїкы „бытя“ нашой інштїтуції.

І так, Боже наш, Енді, Джон, Пол, Фред, Арчібалд, Джоел, Евелін, Памела, Тім, Вінцент, Біллі, Рїва, Марк, Джефрї, Дані, Джеймс, Іржі, „Агнес“, Саша, Михал, Іван, Евґен, Владо, Дано..., але і Вы, отче, мати, родино ... ДЯКУЮ ВАМ! Кїбы не было Вашой волї, охоты, підпоры, не было бы ани 15 років музею. ЩІРО МУ ЖЫЧУ, АБЫ БЫВ І НАДАЛЕ ТАК СИЛНЫЙ ПЕРЕД ДІЛІТАНТАМИ І МИЛЫЙ К ТЫМ, КОТРЫ ЗНАЮТЬ, ЖЕ БЫТИ СКУТОЧНЫМ ЧОЛОВІКОМ ЗНАЧИТЬ МАТИ І ДУХОВНЫ ЦІННОСТИ І РОЗМІР!“

До Міджілаборець „притягли“ світ

Хто? Главно три особы: Енді Варгол, Джон Варгола і Михал Бицко. Главно їм патрїть днешня вдяка, же Міджілабірць ся стали світознамыма, же днес, по 15 роках екзїстенції Музею модерного уменя Енді Варгола о Міджілабірцях знають многы обдївлятелї вытварного уменя і многы туристы зо світа, котры бы інакше ани не глядали на мапі дакже містечко Міджілабірць, нігда бы до нєго не завітали, нігда бы ся не дізнали, же екзїстують якьсь Русины а найславнішым Русином у світі є праві Енді Варгол, котрого родчі были Русинами і походили з недалекого русиньского села на северовыходї Словєньска – Миковой. Щїра вдяка Вам трєм за то!

А же возникнув музей творів і артефактів Енді Варгола як першы у світі праві в Міджілабірцях – то є факт, котрый многы домашні, але і дале жыючі Русины, но і жытелї цілого Словєньска, собі не усвідомлюють і не цінять, а є смутне. Доказує то і книга навщїв музею, же до той святинї модерного уменя світознамого представителя умельцєского

• Мґр. Александр ЗОЗУЛЯК, віцепрезидент Сполочности Енді Варгола, закладаючий член ММУЕВ в Міджілабірцях.

смеру поп-арт приходит веце чуджінцїв як домашніх, што нас засмучує, але і потверджує єдну з пословиць: „Дома

І гєній, і блазен потребує щастя

(Розговор із Др. Михалом Бицком, ПгД., куратором Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях)

• В многых звязях є Ваше мено якось зьєдиняне з меном Енді Варгола. Чом то так є?

– Може ся здасть, же то є почливость, кідь єсь в многых звязях зьєдиняний із особностєв світового мена, але я то чую скоріше як приглушіня моєй особности, бо нігда єм не хотїв быти знамым лем зато, же моє мено буде звязане з дачим або даким вызнамным. Зато в послїднім часі скоро не даю інтервю і не єм согласный брати пряму участь у проєктах звязаных із призвіском Варгол. Самособов, окрем моєй роботы куратора Музею модерного уменя Енді Варгола. Быти все „на очах“ із Варголом, то ся мі не любить, бо може то вызерать і як знеужываня Ендїя на свій хосен.

• 22. фебруара 2007 буде 20 років од смерти Енді Варгола а 1. септембра 2006 зясь міне 15 років од vznikи самостатного Музею модерного уменя родины Варголовых, пізніше Енді Варгола. Як то принимаете?

– Річніці смерти не люблю. Суть то смутны річніці і радше сі їх охаблям сам у собі як почливый спомин на тых, што одышли до вічности. Річніця заложїня музею? То є жывотна універзіта і скусеность у познаню людей і под. З тых стовок людей, із котрыма єм ся стрїтив, были то стрїчі незабытны до смерти, але были і стрїчі з хамелеонами і дураками, котры собі од Варгола обїцяли властный хосен. Я акцентую лем людей, котрым іде о Варгола і єго творчость, а на тых, што го у хворобнім ашпірачнім сїндромі хочути знеужыти про властну рекламу, снажу ся забыти. Пятнадцять років у рьаджіню музею, не як директор, але главный куратор, є высуваня головы до простору, де грозить, же каждый момент дістанеш по нїй. На успіх музею собі дотеперь ніхто не спомянув, але у звязи з єго проблемами такой прилетїв гурт новинарїв і под., котры зневажали музей і нашу роботу.

• Чім то є, же ММУЕВ наперек вшыткому пережыв 15 років?

– Зато, же іщі жыю.

• Звучить то дость нескромно, і же сьте надміру істы сам собов...?

– Ніт, є то реалістїчне і прискромне!

• Як то думате?

– Жадны знамы, вызнамны і великы річі не робить колектів. То суть глупости старых комуністів. Кідь хочеш дашто доказати, жертвуй ся, але з усвідомлїнєм, же кідь то докажеш і будуть то вшыткы знати, будеш одразу мати море псевдоприятелїв і под.

• Котрый період музею був про Вас найтяжшы?

– Кідь было рьаджене ділетантом в уменю і умельцєкїй едукації з інтендантуры. Интендантуры – то був такый блуд єдного доктора у функції міністра культуры. Тот період був періодом темна про наш музей.

• Чом то так было?

– Бо нас рьядили матуранты, котры ся до Варгола розуміли як курка до пива.

• Але був такый закон...?

– Лем 10 Божых заповідей суть немінны і вічны законы. Іншы суть дочасны: лем што їх дайка влада выдумать, а потім скінчіть, скінчат з нєв і єй законы. Кїбы законы были мудры, не міняли бы ся, зато сьме даколи дословно нучены акцептовати глупы законы. Глупы законы суть як глупы люде. Радше ся їм треба выгнути.

• Але то є і діло сполочности.

– Гей, який пан, такый крам, яка сполочность, таке панство. Наша сполочность іщі не є автентїчна, є лем притворена до подобы істой сполочности, сістему... Формує ся, але быти сама собов буде, кідь дозрїє ей свідомость і духовны цїнности будуть рівноцінны з матеріалныма. Теперь сьме лем „... глупы і богаты“. Цїлєм є, жебы сьме были мудры і богаты. Ай духовно.

• Думате, же так думав і Енді?

(Продовжіня на 3. стор.)

• Мґр. Валїка МАДЯРОВА – директорка музею.

дістає до свідомости світа. Свідчїть о тім множество туристів і обдївлятелїв уменя Варгола з многых кончїн світа. Тадь іде о умельця, котрого корїня суть бесспорно на Словєньску, а што є важне – він одкрыв путь нового погляду на світ, як похопити наше тогдышне 20. стороча.

Хто бы не хотїв здобыти узнаня тых, із котрыма приходиме до контакту. Тужыме вшыткы, жебы была доцінена наша работа. Потребуєме почуты свою ціну в своїм малім світі. Не тужыме по тунїх проявах узнаня, фарїзейскых проявах оцініня, але дослова голодуєме з недостатку шїрого оцініня. Жывот многых людей бы ся правдоподобно розвивав цалком інакше, кїбы їм дали належну почливость і оцініня.

Музей модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях є о поводї, жывоті і творчости Енді Варгола на основі документарных фактів, не якыхсь догадів. Самособов, навщївник ці умельцєкїй критїк може мати розлічны претензії з каждого боку. Як му діктує єго погляд.

Музей у своїм актївізацїнім дїятельствї продовжує і докінця го розшырює у формі дарів ці купованя умельцєкых работ. Моє шїре подякованя патрїть веджіню сполочности „U. S. Steel Košice“ за спонзорський дар портфолия „Ladies and Gentlemen“, бывшому премьерови СР Мікулашови Дзурїндови, Уряду влады СР в Братїславі за купліня твору А. Варгола „Кімїко“, Міністерству заграничных діл СР за фінанчну збірку, на основі котрой ся купив трїптіх Роя Ліхтенштайна „As і Opened Fire“, приматорови Міркови Калинякови і посланцям містьского заступительства Міджілаборець за фінанчний стїмул на аквізіцію орігіналного твору Енді Варгола – Електричне крісло, як і панови Петрови Худїкови і посланцям Пряшівского самосправного краю у Пряшовї за купліня цїнного портфолия творів Е. Варгола „Flowers (Black and White)“.

• ПедДр. Михал БИЦКО, ПгД., ф.А.Б.І., закладатель, заступця директоркы і главный куратор музею, президент Сполочности Енді Варгола.

Варгола в Міджілабірцях, были свідками тых днів...

Єм, рад, же днес різко правды на себе взяв молодый, незатяженный чоловік, котрый выдал велику намагу і де факто і де юре установив правду о створїню ММУЕВ і єго фунгованю. А найважніше є, же написав skutочну правду. І кідь „мажореткы“ ашпірачнім сїндромом будуть і надале баламутити лабілны мозгы застанців і конзументів булварів, же то они суть „Божыма боєвниками“, будуть ся „родити“ новы мена, котры ся натруть фарбов „славы“ і „заслуг“ о нічїм.

Штефан Мажерік, дякую Тї ай в мені Джона Варголы, Владиміра Противняка, Александра Зозуляка, Михала Турка-Гетеша, Владислава Грешлика і цілої той групы людей, котры ці уж в страху або без нєго стояли при нас і підпо-

(Продовжіня на 3. стор.)

• Учасниці другої недільної Служби Божою у Церкві св. Василя Великого, святе причащення од о. Франтішка Крайняка, окрем інших, прияла і підпредседнічка Сполку русиньской молодежи Словенська МІр. Алена Блыхова, а на конец члени кураторьского збору ся на памятку сфотографовали перед іконостасом з о. Франтішком Крайняком і його пані Веров.

Последня недільна літургія о. Франтішка Крайняка в Міджілабірцях

16. юла 2006 в Грекокатоліцькій церкві св. Василя Великого в Міджілабірцях свою последню недільну Службу Бою одправляв о. Франтішек Крайняк. Довго авозована справа о його переложеню на іншу парохію в тых днях ся наповняла. Стає ся так в році, кідь о. Франтішек славить два вызначні юбілей: **полудень свого віку і 25 років активної душпастьерьской служби.**

x x x

Ф. Крайняк в Міджілабірцях пережив найвызначнішу часть свого жытця – 21 років. Записав ся в нім до свідомости Лабірчан, вірників грекокатоліцької церкви, молодежи і відлілі прихильцелі русиньского народностного діла. Почас „лабірського“ періоду ся сформовав на одну з найвыразніших особностей в новодобій народній історії Русинів, але і в сучасній історії „русиньской“ Грекокатоліцької церкви на Словенську, з пересягом за граніці нашої республіки. Так як діло Духовича і Павловича, і його діяня запалило іскру у людей однако мыслящих: священників і лаїків. Выбор русиньских грекокатоліцьких священників Пряшівської єпархії в рамках той церкви і хоць є скоріше лем символічн оборотні інштітутів, але не без впливу на розвой русиньской пасторації а тым і ідентичности Русинів. Зомкнутый колектив сполучителів переказів церковных книг до русиньского языка, часопису Артос і Грекокатоліцького русиньского календаря під його веджінем дотепер зробив роботу, яка не має в русиньській церковній історії паралелу. Таким активным способом ся ведно снажили повыштыти лем у 20. сторочу кодифікованый русиньский язык на язык літургічний – в згоді з церковными і цивільными законами. Тым зачали ставляти охранный мур перед дедале агресивнішою асиміляцією, з яков Русини суть нучены бобівати як на церковнім полі, так в цивільнім жытці. В споїно сил – церковных і цивільных народностных інштітутів – про Русинів ся указовала надія на їх захрану перед тотално асиміляцією. Велику надію вкладали до обновленой по 1968 році явраз Грекокатоліцької церкви, од якої ся чекало продовження пронародностных снаг небогого єпископа Павла Петра Гойдича, ЧСВВ. Але выявлялі словакізачных тенденцій обновленой церкви під веджінем Монс. Яна Гіркы викликало іщі більшу активізацію пронародностных русиньских особностей в ній, яка в сполучації з цивільными етнічними організаціями, главно по році 1989 з Русиньсков обродою, ся активно дождовали в рамках даной церкви установити єпископа про Русинів, який бы брав огляд на етнічну принадлежность вызначного процента ей вірників-Русинів. Но місто того ся дочекали переказаня з парохії на парохію, т. є. подля нас скоріше перекуючі, русиньских душпастьерів, яка мала за ціль перестати „жывити“ русиньске коріння в тій церкві. Але появляваня на світ, і хоць в тяжких психологічних і матеріальних умовах, переказів Апостолів і Євангелій в русиньскім языку і інших книжок важных про розвой русиньской пасторачной практики на Словенську, означало, же Русини ся не планують vzdати своім законным правам. Хоць місто жаданого посту єпископа іщі за уряду минулого єпископа, аж новый єпарха Ян Бабяк в тихости в катедралнім храмі у маю 2003 року увів до функції наконець ходем вікарія про Русинів Павла Петра Галька, ЧСВВ, од самого зачатку было ясно, же окрем хрестных мен, з благореченым єпископом Гойдичом буде мати лем мало сполочного. Наконець, уж за пару місяців (17.11.2003) Выбор русиньских грекокатоліцьких священників Пряшівської єпархії го вызвав к абдікації з той функції. Як доводи уваждали нечинность єго уряду в русиньских ділах в рамках церкви (а подля дакотрых, може скоріше аж єго контрапродуктивність), недостойны споры в Чінї св. Василя Великого і шкандалозны і ліквідачны установлія односно русиньской пасторачной практики, опублікованы в Обществу Грекокатоліцького єпископства ч. 4/2003. В згоді з общым поглядом треба конштатовати, же як бы свій вікарьский уряд справовав як респектована особность з выштыков важностів, Русини бы нігда не мусили быти свідками аж барз частого „перемітованя“ своїх душпастьерів з Выбору русиньских гр. кат. священників з парохії на парохію, „одставленія“ іх з вызначніших парохій, або докінця і пробы суспендованя зо священства, і настоліваня на іх міста душпастьерів, які не мають проблем міджі Русинами зачаті пасторовати по словенськы. Значить хоць де юре русиньскій вікарь екзистує, но де факто учінность єго уряду выликуює скоріше много вопросов і неспокойность у русиньских священників і вірників, што ся часто споминать з у звязи з (не)рішінем нима настоліваных кардинальных проблемів і пожадавок. Наконець, публікованы статі в русиньских періодіках або на интернеті приносять свідчово о тім. І зато є на місті важный вопрос: ці русиньскій вікарь в общым має якысь компетенції в русиньских ділах і ці єго уряд має силу ся причинити о сформованя ходем найнижшой основной церковной штрктуры – русиньского вікаріату, який бы творили парохії з перевагою по русиньскы бідуючі вірники, в котрых бы душпастьерьскую службу реалізували священники-Русини акцентуючі русиньську пасторачную практику? Заты наша одповідь на даный вопрос – по слідованю єго роботи про русиньских вірників і священників – мусить быти дость

стримана. Дефінітивне рішєня о перемістїнію о. Франтішка Крайняка з Міджілаборець – значить найвызначнішого русиньского душпастьеря з найвызначнішою русиньской парохії – лем потверджує уж повіджене.

x x x

Недільна Благодарственна (дяковна) Служба Божа в лабірській церкві ся одправляла за 21 років пасторачной служби о. Ф. Крайняка в Міджілабірській парохії. І хоць з боку вірників мала емоціональний характер, так як жагда недільна Служба Божа од ознамліня Грекокатоліцького єпископского уряду в Пряшові о дефінітивнім одході о. Крайняка з Міджілаборець, о Крайняка у проповіді ся росставав з Лабірчанами оптимістично. З успокоеным і зміреним выразом у твари повів: „Не іду до Америки, лем до Камюнкы.“ Подякован в ній кураторьскому збору, канторам, і выштыком, котры ся старали о церковь, а окреме молодежи. Выштыких вызвав розвивати зачатє русиньске діло, любити родну бідку, учіти ся материньский язык у школі, чітати русиньскы пресу, спознавати історію свого народа... І дяковати Богу... Ему подкавовав за силу, котру му надлів, і за любов, з котров го спроваджав у жытці. „Сьме на лївдорозі, кідь возьмеме до увагы мій вік, а лем на четвертїні дорогы, кідь возьмеме до увагы мое служїня Богу і народу. Ідеме далє...“ – закінчів свою последню недільну проповідь в лабірськім храмі о. Крайняка, по якої прияв слова подякованія і скромны дарункы од своїх вірників, канторів, кураторів, скавтів, які наконець ведно заспівали Многая літа родині Крайняковій.

О. Ф. Крайняк в Міджілабірцях выбудовав, подля нас, міцный пасторачно-народностный русиньскій фундамент, який, увидиме, ці буде мати подобного продовжователя. Но нелем у самим місті видно єго сліды, але і в цілім лабірськім русиньскім регіоні, в котрім ся наконець про него „не нашла“ парохія. Єго одход з регіону зарівно буде зачатком великого экзамену про Русинів Лабірціны – ці вытримлять хранити тот фундамент і на нїм далє будовати. А про самого о. Крайняка ся родить нова вызва – русиньский фундамент выбудовати і з „глубокого сна“ пробудити тотално пословакїзовану Старолубовнянціну.

x x x

Од 20. юла ся новым пасторачным місцем про о. Крайняка стає Камюнка, де буде служити першу Службу Бою. (В тот час до Міджілаборець прийде на свою першу службу о. Ян Блашко, дотепер душпастьер в Нягові, родом з Руськой Порубы). Знаме, же Камюнка є русиньске село з русиньскими традиціями, лем, на жаль, з народностного боку занедбане. І хоць ту видно наростаючу тенденцію жытелів русиньской народности – з 92 в 1991 р. іх „наросло“ на 237 у 2001 р., но на порівняно велике село з выше 1500 жытелями є то мало. Але така є актуална ситуація в цілім ряді русиньских сел як выслідок занедбаня пронародной работы містных священників і абсенції народной школы, народных русиньских учітелів і вычованя материньского русиньского языка, який до тых часів ся не учіть ані в єдній школі на Старолубовнянціні! А є то і выслідок (не)роботы русиньских культурно-сполоченьских організацій (главно найбівшой з них, Русиньской оброды, яка на Старолубовнянціні має свою окресну організацію і членську базу), які уж дакілько років місто цивільной освітної работы ся займають лем другогорядными активностями і найвеце штатных фінанцій мінають на фольклорны акції, а то і в окресі Стара Лубовня.

Єдиным захопным пунктом, од якого мож буде в тім регіоні зачаті одвивати народну русиньку лінію, видить ся нам, же ся може стати лем у 2003 році русиньскими священниками обновлене Общество св. Иоана Крестителя, яке в своїм програмі собі ставить за ціль: релігійный, народный і культурный розвой Русинів. Навыше, кідь председом організації є о. Ярослав Поповець, душпастьер в Чірчу, т. є. явраз в Старолубовнянскім окресі.

Але увагы суть єдно діло, а реальность – друге. Твердов і негати́вован реальностів у душпастьерьській роботі є факт, же з волі єпископа ся священники на єднім місті не мусять стримати довго. Подля найновшого наказу єпископства то може быти максімально 10 років. Але мы знаме припады душпастьерів з Выбору русиньских грекокатоліцьких священників, які скоро каждый рік зо своїма родинами ся стягують з парохії на парохію. Також вызначнішій слід у свідомости своїх вірників зохабити не можуть – не мають коли. Зато лем оптимізм нашої натуры одганять од нас думкы, же така судьба бы мала быти напрокетована і перед оццєм Франтішком Крайняком і єго родиною...

x x x

На последній недільній Службі Божій – дяковній – в Міджілабірцях і мы взяли участь. Была то про нас можность зь ся стритити з тым вызначным чоловіком, але главно подкавовати му за зроблену роботу на церковнім і народностнім полі. Вірїме, же і Старолубовнянціна зо своима честными Русинами му єднєк приростуть к сердцю, подобно як Лабірціна (Ф. Крайняк є родак з Пряшова), і же регіоналы русиньскы традиції під єго впливом ту знову наповно ожыють.

А. ПІШКОВА

Отворене писмо єпископови Янови Бабякови

Важный пан Монс. Бабяк,

„градуємо Вам к великому успіху“, же ся Вам подарило вынати з Міджілаборець о. Франтішка Крайняка. Одяло Вам, наисто, на сердцю, же ся так конечно стало, а Вы будете в очах католицької верьхности узнаваным воджатаєм Пряшівского грекокатоліцького єпископства.

Жьєме у 21. сторочу а на каждїм кроці чуєме слово демокрація. І теперь были парламентны вольбы і подля політичных представителів были демократичны, бо такы політиці будуть владнути, яких собі люде выбрали. Так то платити у політиці, а так то бы мало платити всягда, то значить, же і в церкві. Жаль, церьков, а то главні тога доміантна, ся вернула може ай 100 років дозадю і в нїй дотепер владне диктатура. Знаме слово, протів котрому сьме протестовали. Але Вы і в днешнім часі диктатуру практикуєте і так робите зміны, котры люде побурюють, як теперь у Лабірці. Не знаме, ці во своїх 47 роках добрі видите і чуєте, але роботу о. Крайняка в Лабірці не хочете відити ані о нїй ніч чути. Мы, Лабірчане, знаме, чом сьме і за што сьме о. Ф. Крайнякови вдячны і будеме на него споминати лем а лем у добрім. О. Крайняк дакому очі коле, же ся ангажує нелем як священник, чого доказом суть молоді священники, котры ся гордо голосять к русиньскій народности і выштыкому русиньскому, а вышли праві з Лабірціны. І він сам на полі русинства зробиле много і сміло бы сьме го могли назвати лабірськым Духовичом, але Вам тота работа, котру о. Крайняк робив і робить, смердить. О. Франтішек Крайняк мати і далшу „невьагоду“, же мати брата Петра у Пряшові, котрый є нелем добрым братом, але і підпорвателєм того, што єго брат як священник і народностный діятель робить, же Юдр. Петро Крайняк як активный член Русиньской оброды на Словенську неперестанно боює за права Русинів і за установліня русиньского єпископа. І то суть причіны на ліквідацію о. Крайняка в Лабірці. Не знаме, яку память мате Вы, але мы добрі памятаме, як 23. октобра 1991 року о. Крайняк переберав од православных грекокатоліцьку церьков. Кілько надавок і пониженія дістав од тогды розгніваных православных віруючих, а не быти охраны поліцайтів, з помочов котрых ся дістав до поліцайного авта, не знаме, як бы тогды допало з єго здоров'єм. Тогды був добрый о. Крайняк і Вашому предходцєви, Монс. Янову Гіркові. Лізішє і Монс. Гірка ся обертає хырбетом к о. Крайнякови.

Не знаме, одкы Єпископский уряд бере закон, же священник не може быти довго на єднім місці. Знаме приклады, же в єдній парохії священник хрестив першу дитину в 1903 році а последню в 1930 році, і там ай умер. У церкві бы мав платити такій закон, же кідь суть віруючі спокійны зо своим священником, та нїй там, де є, буде аж до смеги. Але гробяне, які теперь приходять до наших сел, де роблять вшелякы зміны, тоты бы там не мали быти ані 24 години. Жаль, дакотры нашы люде суть ай такы, котры гробяньску роботу підпорують, а доказів о тім маме дость. І вьєка ним русиньскы діти, котры теперь з міст до сіл приходять на вакації ку старым родічам, бідують уж лем по словенськы. Тото є цілєм, Монс. Бабяк, сучасной Грекокатоліцької церкві, котра лем повнить приказы вшемогучої церкві, а мы сьме під єй диктатом вдяка Вам. Не знаме, ці сьте про о. Крайняка выбрали дость „безпечну“ парохію про єго роботу, бо він буде хотіти про Русинів робити ай там то, што в Лабірці, хоць село Камюнка не є Лаборець, бо уж там дує сильны словенський вітор зо Старой Любовні, де зо 16 227 жытелів є лем 555 Русинів. В Камюнці то о. Крайняк буде мати омного тяжше, як в Лабірці, также сі можете поградувати, же ся Вам подарило того, што ся барз озыває, „заперти до клітки“, а Вы можете „глупым Русакам“ по наших сєлах диктовати свої словенськы представы, а многы люде то з покором приймут і „диктаторів“ послухають. Потім нам є ясно, одкы сьте ся научили такому диктату і в тім дусі рядите церьков, кідь сьте мали суд із небогом паном Лангошом. Остатне собі додумайте...

Грекокатоліцькы віруючі з Міджілаборець

Подякованя о. Ф. Крайнякови од лабірських вірників

Дорогий отче духовный, перед місяцем, 14. юна 2006, Вы собі припомняли 25 років свого священства, а од року 1985, т. є. 21 років, Вы служыте в Лабірці. Пережили сьме много радости, но і проблемы нас не обышли. Знаме, што дорога священника нелегка, але так як добрый отець ся старать о добру хрістіанську выхову своїх дітей, і Вы сьте ся старали о духовный жытот нас выштыких. Діла, які сьте зробили про нашу церьков, не мож выповісти пару словами. Было іх много, все мали ясныі і реальный ціль. Ваша велика работа зачала на переказах Євангелій і Апостолів до русиньского языка, нескорше сьте ся пустили до Тайн, Крестной дорогы, Катехізми, Акафїсту ку священномученикови П. П. Гойдичу, за што Вам правом належить наше подякованя.

Думка пустити ся до реконштрукції нашої церкві вышла з Ваших уст. Не была то легка работа, але як Вы все говорили, „Бог нам поможе“, а так ся ай стало. Нашы прособы были выслушаны. Научили сьте нас співати Утрнї і Вечурно, а тьж выховали велє молодых канторок, міджі котрыма суть і Вашы дівчата. Ведно із своєх паньнов сьте много часу засвятили нашій молодежи, каждый рік сьте і приготовляли к святому причащаню, із Ваших рук першый раз приймали тіло і кров нашого спасителя Ісуса Хріста. Роки сьте реалізували літні хтрїстаньскы таборы. Засіяли Вы до нашої церкві здоровы зернятка, котры дають богатый урожай. Наша молодеж духовно росте. Выслідком Вашей работы є і 10 священників, котры ідуть ведно з Вами в ступаях преосвященного П. П. Гойдича. Мы знаме, отче духовный, же Вы належить і к найвызначнішым представителям культурно-сполоченьского жытота на Словенську, были сьте єдным із основателів Русиньской оброды, а тьж сьте і автором переказу многих церковных книг до списовного русиньского языка...

Тяжко ся нам глядають слова на днешній день. Є то день, коли одходите од нас, але нам охабляте росцвіты виноград Вашой плодной работы. Дорогий отче, довольте мі за выштыких вірників Лабірціны, за кураторьский збор, Общество святого ружанця, за хворых, котрых сьте ходили сповідати, од сердця подкавовати за выштыко, што сьте про нас і нашу парохію зробили.

Дякуєме, і Вам, пані Крайнякова, бо і Вы як катехетка мате велику заслугу на выхові наших дітей. Знаме добрі, же Вы не хочете славу, але Господь Бог добрі видить Ваши діла.

Што повісти наконець? Одходите од нас дость далеко. Знаме добрі, же не є то легке звыкати знова на новых вірників, але мы пересвідчены, же они Вас приймут з таков любов, з яков одходите од нас. Будеме ся за Вас молити а обцяме Вам, же Ваши діла, котры ту охабляте, будеме поливати молитвов, жебы плоды Вашей работы не пропали, але каждый день приношали богатый урожай. Зо щірого сердця жычїме Вам і Вашій цілій родині много духовной силы, много здравя, щастя, Божой благодати. Нїй Бог благословить Ваши крокы а Пречїста Дїва Марія над Вами, цілов Ваших родиноу і камюньсков парохієв тримле свій охранный омофор. Жьчїме Вам, жебы роки Вашей далшой пасторації были радостны і щастливы. Тиснуть ся нам слызы, але знайте, што двері до нашої церкві і до нашого бытєя про Вас все будуть отворены. Просїме Вас, не забывайте у молитві на своїх лабірських вірників.

Слава Ісусу Хрісту!

Слава КУТЛАКОВА, канторка

Вікарій про Русинів ославив п'ятдесятку

30. юна 2006 року ся дожив 50-річного животною юбілея сінкел (вікарій) про Русинів Пряшівської грекокатолицької єпархії о. Петро Павло Галько, ЧСВВ. Владыка Ян Бабяк, СІ, 22. юна 2006 у семінарській каплиці при тій нагоді одслужив дяковну архіерейску св. Службу Божу ведно з юбілантом, протоігуменом василіанів о. Владіміром Седлачком, ЧСВВ, протосінкелом о. Мойзешом, протосінкелом о. В.

Томком із кошціцького екзархату і далшыма священиками. На літургії і насліднім погоціно были притомны і добры приятелі о. Петра, і близка родина.

Господь Бог ный благословить юбіланта, жебы міг зробити много доброй работы про церьков і русинський народ. На многая і благая літа!

(Благовѣстникъ, ч. 6/2006)

ВАТИКАН ДАЛЕ ПРОДОВЖУЄ В „РОБОТІ“ З ДЕКРЕТАМИ
З ФАЛОШНЫМА ФАКТАМИ...

Терор у Пряшівскім василіаньскім монастирју

„Тімковичовы, до 24 годин вон з пряшівского монастиря, інакше закличемо на Вас поліцію!“

27. юна 2006 брата Йосафат і Ґоразд Тімковичовы дістали в Пряшівскім василіаньскім монастирју з рук протоігумена о. Владіміра Седлачка і в притомности двох василіанів-свідків (о. Метода М. Біланчіка і о. Маркіана М. Ґрешка) декрет із датумом 17. юна 2006 од генерального протоархімандрита Чіну св. Василія Великого, о. Василія Кубеча з Рима, в котрім ся пише, же до 24 годин од перевзяття того декрету Тімковичовы мусять одійти з монастиря (поки ся принагодно там стримують), а кідьже собі не нашли іншого єпископа і не одкликали ся на Святого Отця, суть автоматічно суспендованы (позбавлены) з священства.

Але тот декрет є неплатный, чом:

1. **Не мать адресата**, до відомости є даный Выходній Конґреґації, нунціови Новацькому і єпископови Янови Бабякови... О Тімковичовых говорить в третій особі єднотного числа, таже ся дасть детективним способом выдедувати, же був адресований, може, протоігуменом о. В. Седлачком. Таже Тімковичовы не дістали ніякий декрет, але бы їм доручений якийсь декрет, котрый був адресований дакому іншому.

2. В декреті генеральный протоархімандрита ся одкликує на декрет з марца 2005 (!!!), котрый подля нєго мали дістати брата Тімковичовы в марцу 2005, што є неправда. Тімковичовы тот декрет дістали аж о рік і два місяці пізніше, т. є. 15. мая 2006! Таже іде о **фалшования датумів і фактів** із благословінєм Конґреґації. Декрет, котрый є найновший, є написаний дипломатічно-діявольським штілом, 90 процент із нєго суть фалшоны факты:

– же Тімковичовы по тім, як дістали декрет о вылучіні од василіанів у марцу 2005, ся уразили, шамарили зо вшыткым і одышли з монастиря;

– наслідно о рік на то 27. апріля 2006 тот факт взяла до відомости Выходна Конґреґація а кідьже ся Тімковичовы не одкликали на папу в марцу 2005, генеральный архімандрита Кубеч 17. юна 2006 написав найновший „декрет“ протоігуменом Седлачком, же кідь собі Тімковичовы не нашли за рік і три місяці іншого єпископа, суть нелем вылучены з Чіну св. В. Великого, але і суспендованы зо священства. Але кідь суть факты в будь-котрім декреті фалшоны, і з той причіны є неплатный.

3. Тімковичовы ся іщі в роках 2001-2003 одкликали 4-раз на папу римского. Подля церковного права, **кідь ся дахто одволать на папу і не дістане одповідь, не може быти покараный**, поки папа не одповідь. Папа доднесь не одповідь. Зато є ціле гало за послідні два роки протівправне.

О. Кубеч послав Тімковичовым доповідне писмо по талианьскы, в котрім прямо потверджує, же то, што з Тімковичовыма робив єпископ Бабяк у марцу 2006, кідь спробовав їх суспендовати зо священства, было ряджене ватіканьсков Выходнов конґреґаціей.

ЗАТО БРАТА ТІМКОВИЧОВЫ ОДМІТЛИ ПОСЛУХАТИ ТО, ШТО Є В ПОСЛІДНІМ ДЕКРЕТІ, котрый хоче створити ілузію, же Тімковичовы были вышмарены з Чіну св. Василія Великого іщі за понтіфікату попереднєго папы Яна Павла II., котрый вмер 2. апріля 2005. А зато їх кавза є заперта іщі за старого папы, а не за нового Бенедікта XVI. Отець Йосафат Тімкович, ЧСВВ, ся зато высловив, же ся може по пятый раз одкличуть на папу, теперь на нового (на попередній штирї одкликана на папу Яна Павла II. в 2001 – 2003 роках не дістали з Ватікану ніяку одповідь).

Реалностєв є, же Тімковичовы надале жыють в Пряшівскім василіаньскім монастирју, суть облечены у василіаньскых ризах, служать Службу Божу, сповідають і под. Вечур 27. юна 2006 о. Маркіан М. Ґрешко, ЧСВВ – бывший духовный сын о. Йосафата Тімковича, повів зо злостєв „свому отцєви“, **же закличуть поліцію і братів Тімковичовых деложують, або він замкне монастир і не пустить до нєго людей**. Тімковичовы му на то одповіли: **„Добрі, ходем 2. діл книжки документів о Русинах на Словенську буде інтересніший...“**

Тімковичовы ся 28. юна 2006 одкликали на папу Бенедікта XVI. Вдяка тому пятому одкликано Тімковичовых насильно не деложовали з монастиря і надале там жыють і служать Божому народу. Што буде даале? Позерайте і читайте на интернетовій сторінці www.geocities.com/timkovic/ – в najbliżшых днях ся дознаете далшы новости о кризі в найвышшых кругах у Ватікані, котра ся переносить долов, до окремых єпархій і міджі віруючых.

(Матеріал перевзятий із вышше уведженой вебвовой сторінкы.)

З одпустовой процесії лем торзо?

Писати на дану реліґійну тему обычайному вірникови русиньской грекокатолицької церкви нелегко. Зато мушу, дорогий читателю наших Народных новинок, у своїх медітаціях вернути ся аж до не так далекой історії, кідь ся на наших селлах одбывали одпусты.

Наприклад, на превелике свято Русаля на монастир в Краснім Броді коло Міджілаборець сходиться порівнано велика общіна віруючых хрістіан, о. і., аж од Дукляньско-го перевалу.

До смерти не забуду, як мі моя тетка, дводіца по мужови, упавшій в 1. світовій войні, повіла:

– Янчу, на другу неділю буде на монастирју одпуст. А ты, як півсирота (без матери) бы-сь там мі з мнов піти помолити ся Пречістїй Діві Марїї, скоріше виростеш і будеш здоровый. Аї мене спровадиш на то святе місце, бо я вже стара і хвора. Єм слаба, а други ня повхабляють на дорозі.

– Теточко моя злата, праві на томы ваши слова я чекав, ці ня возьмете зо собов, або ніт. Уж ся тішу на пицалку, фыркайло і сердечко-медовник з воглядилком, што собі там під шатрами купиме.

– Лем ці будеш зо мнов біровати іти через томы верхы-лісы? – пофіґлєвала тетка.

– Вы ся не бійте, кідь вы вытримлете, та і я. Рано завчасу встану, облечу ся до аницуджати, обую легкы палучкы і підеме – не здавав єм ся.

Так ся і стало. Скоро рано сьме были вырихтованы на дорогу. Тетка іщі не забыла завязати до хустыти даякы „железны“ пінязі, што ей зістали по ґаздови з пензіі. І гайды!

Добры три години сьме ішли горами-лісами з нашого Репеєва (тогда іщі з Правровець). Десь пониже Сукова сьме ся дряпали через острый верх пороснутый кряками, аж так ся перед нами обявила рівнина зо желізними шынами, по котрых за пару минут зафучав пискаючій „пец“, што тягав „машыну“ (так ся тогды говорило на рушень і влак).

Першыраз в ареалі монастиря єм увідів множество перепутного народа стоячого і ходячого поміджі шатры, в котрых ся торговало з розлічней сорты медовниками – сердечками з воглядилками, перниками вшелиякой формы, цукерниками і чуколадов. З грачок ня тягало ку пицалкам і фыркайлам. Ку питую нам посмаковала малиновка, котру-м не знав отворити, бо флашка ся заперало і отворяло шпеціалнов затычков з червовон ґумков на утіснєваня і дротянов рукоїмков.

Найвеще єм ся потішыв, кідь мі тетка дала до рук куплений Хліб душы, молитвенник А. Духновича. Уж єм ходив до третей класы і знав читати тексты в кіріліці.

По накупі сьме ся побрали на святу літурґію, котру кічили священници проповідуючі Боже слово в нашій материньскій русиньскій бісіді. А передтым сьме ся не забыли высповідати, попрічачати і міропозазаніє пріяты. Наконєць тілєсно ослаблены, а духовно підкріплены сьме ся дали з далшыма супутниками – бісідуючі о зажитках, на дорогу до нашого дому.

Іщі ани по дорозі мі пицалка не дало, ани я єму, покоя. Так радостно єм до нєго дув, же ся мі попустило. Нащастя, мав єм іщі єдно, котре єм заплановав выпробовати аж дома.

А теперь уж конєць минулости і носталгії... Лемже і так ту навязаность буде. Теперь під шатрами русиньскій грекокатолик не мать можность собі купити або ходем відіти даяке церьковне книжча, жебы ся з нєго усмівали выходославянскы буквы (графемы). Лемже є святов правдов то – выняток потверджує правило.

На недавнім Духновичым Пряшаві єм ся од участника Осифа

(Продовжіня на 4. стор.)

І ґеній, і блазен потребує щастя

(Розговор із Др. Михалом Бицком, ПгД., куратором Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях)

(Закінчїня з 1. стор.)

– Енді так думати не мусив. Не потребовав то. Жыв у системі, котрый був автентічний, а і кідь не пасовав каждому, був слободный. Кібы жыв у тім часі в Чеськословенську, може бы малєвав партізанів, будователів комунізму, комуністічны сімболы так, як тоты, што теперь обернули ґєроку і малують хресты. Тадь є їх на каждім кроці повно. „ґєро!“

• **Быв Енді Варгол ґенієм, або мав лем щастя?**

– І ґеній, і дурак потребує щастя. Днесь слова ґеній, особность суть так „знароднены“, же їх присуджують будькому. Мікловы, бездєдовы, безбабины... одурюють мозгы плиткым конзументам уменя і культури натілько, же скучотна культура і уменя помалы не мать шансу. Но Варгол був особностєв світового вызнаму і кідь є особность світового вызнаму всягды „акредітована“, акцептована є як ґеній.

• **Чім была вынятковва ґеніальность Варгола?**

– Дав націсто новый розмір і образ уменю, поставив уменя до выставной скрині конзумной сполочности як зеркало, в котрім ся указало вшытко то, што тоту сполочность творить. Перціпент не глядав в умелецкім творі Варгола „... внутрішній, прожытый світ умельца, ... єго радости, болі...“, але самого себе, вшытко то, што тоты всягды мав, лем в музеях і ґалеріях як образ-твір не мав. А зразу світ „здурів“ і зачав ходити і ходити доднесь позерати на конзервы Кембеловой поливки до світових музеїв, як бы їх не было дость в skleпах.

• **Не є то туній приступ к уменю і к умелецкій творчости?**

– Кого то інтересує? Кідь купиме Сеат, не думаємо на то, кілько часу потребовав, хто і де тот час пробыв, жебы го выробив. Інтересує нас лем ціна і якість выробку. Кілько псіхічного напятья і креатівности Енді дав до фінале, кідь вырїшыв конзерву намалєвати, никого не інтересує. Є ту, вісїть у музею і стоїть тых 20 тїсяч амерїцкых доларів і под. А є на мі, ці ю хочу лем відіти, або собі ю купити, або ся на то выкашлал і не зроблю ани єдно, ани друге. Енді „з людьсков тварєв“ примусив перціпента відіти верейно і то, што бы дома нігда не зависив на стїну, або то, што робить нормално дома, але верейно то фарізейскы таїть. Я собі памятам, кідь єм як молодой абсолвент высокой школы пришов екстерно робити до сферы культуры і в рабочім часі єм позерав часопис з актами жен. Мій шеф мі то з криком взяв, скоро ня вышмарив, але потім може пів рока потаємкы позерав на то а вшыткы сьме о тім знали. То є наше фарізейство. Верейно плюємо на то, што векшина з нас дома нормално робить. Мені ся любить Дано Бродяні, котрый нам предкладать у своїй візуалній пост поп-артовій ровині штось подобне, критізують го за то фарізей, але дакотры з них собі єго творы докіньця потаймі купують і вісять їм у спальні. Такий є світ, Енді го ідентіфіковав уж давно і дав му перед ніс єдно велике зеркало назване поп-арт. Фунґує то доднесь.

За розговор подяковала Івета РУСИНКОВА, Міджілабірці

„15 РОКІВ СЛАВЫ“

(Закінчїня з 1. стор.)

ніхто не є пророком! Нажаль. Але вірїме, же молода генерация тоту пословицу звышшым інтересом о унікатний міджілабірський музей, особность Енді Варгола, а тьж снажиня і роботу закладателя того музею і Сполочности Енді Варгола – Михала Бицка ходем часточно змінить.

А кідь говориме о заложіні Сполочности Енді Варгола і о зроді думкы створити праві в Міджілабірцях Музей модерного уменя Енді Варгола, і я „собі хочу приґрїти свою поливочку“. Але не так, як днесь роблять многы і незаслужено, але правдиво і реално. Бо при першій навщіві Міджілаборець і родного села своїх родічів – Миковой – брата Енді Варгола – Джона Варголы, котрому ся подарило спловити сон і за свого тогды уж небогого брата, був єм і я. Было то при навщіві родини Владіміра Противняка, де сьме ведно з ним были і мы двоє – Михал Бицко і я, а де першыи раз ся зродила думка створити такий музей за помочи Джона Варголы і Фондації Е. Варгола в США праві в русиньскім центрі – містечку Міджілабірці, не во великих центрах, котрыма у тогдышнім Чесько-Словенську были Братіслава ці Прага. Михал Бицко нелегке дав тоту пропозицію Джонові Варголови, але тоту думку ай зреалізовав з помочов дакотрых прихыленці! (Тогды як першыи єм мав можность быти при тім нелем як обдіватель вытварного уменя, але главно як новинарь, кідь на тій стрічі єм зробив перше інтервю з Джоном Варголом у Міджілабірцях, а тым ходем до русиньского „світа“ єм дав знати о ідеї створіня унікатного музею Е. Варгола в Міджілабірцях.) А праві М. Бицко був все і є доднесь сердцем того музею. Зато праві єму днесь у мені своїм, але і в мені русиньскых організації і інштїтуцій, як Світовий конґрес Русинів, Академія русиньской культуры в Словенській републиці, Словенської асоціациі русиньскых організації і Русин а Народны новинкы, котры заступляю, хочу повісти: „Вдяка Ті, брате-Русине, лем вытрим даале в зачатї і в дотеперь зреалізованїи работі, бо без сердця умерать тіло, а то все є велика страта. Дякую Ті, же єсь „притягнує“ світ до русиньскых Міджілаборець“.

Варгол і Міджілабірці – „країна снів і реалности“

Каждый край, етнікум, народ мать в історії і притомности особности, котры творять їх духовну якость. Русины суть народом, котрый стороча жыв в областях теперішнього русиньского, лемківского, бойківського ці гуцульского етніка Словенська, Польска, Україны. Румуньска... Енді Варгол був плодом любви двох скромных і бідных людей – Андрія Вар-

холы і Улі Завадської. Але Енді ся народив далеко од родной домовины своего нянька і матери, але фалаток родной землі в подобі ґенів, выховы, віросповіданя і традицій му єго родічі передали, жебы то зістало в нім цілий єго плодот-

• Михал ШМАЙДА, прозаїк, фолклорїста і етнограф.

ворный жывот. Простый хлопчїк русиньскых родічів периферї Пїттсбурґу досяг Олімп славы в уменю і здобыв навсе єдну з ясно світїячых звїзд на небі славы.

Др. Михал Бицко повів, же Пїттсбург і Нью Йорк є штось як Міджілабірці і Прага. Говорить ся, же вшытко ся повторять. Енді з родного периферного Пїттсбурґу здобыв славу в Мекі уменя – Нью Йорку, жебы ся потім на вічний покой наверх навзад міджі своїх – на русиньську часть цїнтеря в Пїттсбурґу. Місто му з почливости заложыло музей. Но іщі перед тым вдяка Джонові Варголови і Михалові Бицкови ся Енді сімболічно вернув до родных місць своих родічів, а то через взик Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях. Многы познаме тернисту путь взикну того музею, але нікому з нас не пришло на думку, абы ся дакотрый із компетентных переміг і наголос декларовав заслугы тых двох людей (Джона і Михала), просто, абы їм перед людьми подяковав. Окрем проф. Штатдтрукера, котрый прояв вдякы публіковав перед 15 роками в „Literárnóm týždenníku“. Од тогды як кібы сьме оглушли, осліпли, забыли. Таже довольте мені, старому чоловікови, котрый цілий жывот жертвовав культуру і уменю, высловити шїру вдяку.

ДЯКУЮ ВАМ, ПАНЕ ДЖОН ВАРГОЛА, І ТОБИ, МИХАЛЕ БИЦКУ, ЗА НЕМОЖНЕ, КОТРЕ СЬТЕ ПРО СЛАВУ ЕТНІКА І ШТАТУ ЗРОБИЛИ В ПОДОБИ КРАСНОГО МУЗЕЮ МОДЕРНОГО УМЕНЯ ЕНДІ ВАРГОЛА В МІДЖІЛАБІРЦЯХ.

Вам, млы мои приятелі, працюючи музею, желаю много здрава, сил і успіхів. Не быти Вашого музею, тот край был бы цалком забытый. Зїстав бы лем „... в тіні забытых предків“.

Грызе твердый новинарський хліб

Новинарь напише море статей, вынесе на світло Боже десятки людей з розліч-них сфер жывоата, а о новинарях ся того мало попише. Зато ем поважовала за честь написати о визнамнім новинарєви на Словенську, главно на выходнім, о **Осифови Юрчішнови**, председови Словенского синдикату новинарїв, крайской філіалкы в Пряшовї, який од 1979 року почливо грызе свою новинарську сқыбку, а **24. юна того року ославив свою молоду пяддесятку**. Твердо ся грызе новинарський хліб, але хто го раз покоштує, з тым „ремеслом“ ся не розлучить до гробовой дочкы. За тоты roky, што робить в журналістіці, Осиф Юрчішін пережив много зайжытків, емочных стріч, але і твердых культурно-сполоченьских і політичных змін. Все ся снажыв зїстати чоловіком і стояти на боці слабшых.

Народив ся Осиф Юрчішін в Маріаньских Лазнях 24. юна в 1956 році. Ёго мати, як много дівчат з русиньских сел, ішла глядати роботу до Чех. Одышла до Маріаньских Лазнів ведно з Парасков Гагановов з Нижнього Верлиха. Там робила хыжну в єднім з лічебных домів. Там ся і народив Ошко. О три roky ся мамка ведно з малов дітинов вертат назад до Верлиха, де находить істоту свого краю, своїх близких. Ошко выростат в кругу свого уйка і бабки Анны Юрчішиной, котру барз любить. Дідка не зазнає, бо він умерать при першій борозді по войні. Ани ёго гроба ніт, бо дідко був похований десь там, де днесь стоить новий шпыталь в Бардієві. Ошко має красны спомини на Нижній Верлих, на свою Народну оброну. Споминать собі, як пас коровы, як ходив з уйком до ліса Калинець, як ся купав в потічку Кыкайка, як готовив з уйком дрыва. На то ся не забывать, то ся не дасть выгумовати, але часом чоловік перероєнтує свої спомини. Осиф не є фетішістом, як сам гварить, жебы ходив лем на цінтерв, радше комунікує з жывыми людьми. Ёго будуча новинарська работа го на то передуслєвала.

Кідь доштудовав гімназію у Свіднику (в 1966 році ся перестягавали з Нижнього Верлиха з матірєв до Свідника, де она робила в Одеві), на тот рік сі барз добрі Осиф споминать, бо в тот день были майстровства світа у футболі, а він позерав тоты майстровства у кварталю славного свідницького футболісты Панька), скінчив в Братїславі на Універзіті Коменського на Філософічній факулті, одбор журналістіка. Іщі перед тым писав до новинк Штарт і до „Нового жыття“ „бісидовав“ до радїа, де го сповідав Михал Гудак в релаціі „Для вас, для молодых“. Пробовав, глядав, пробывав ся... Было того дость: Піддукьянскы новинкы, додаток Дукля, єден час робив як редактор українского радїа в Пряшовї, в новинках „Обрана lida“, де закусив высокую профєсїоналну роботу новинаря. По военчній ся замястна в крайській редакціі ЧСТК. У 1981 році ся перестягавав із жєнов Наташов до Пряшова, де „пендлєвав“ з Пряшова до Кошічь за роботов. О два roky ся конечно усадив в Прешовских новинках, а тісно перед революцієв в Поддукельскім Ставбарї, а пак ёго статї ся обявляли в Правді, де го притяг знамый новинарь Ян Дулін. „Споминам собі, як до маленькой редакціі Поддукельского Ставбаря пришли з Братїславы величужны новинарї. Быв то Арношт Бак, заступця шефредактора, Іван Дюрїшін – великий шпортовый новинарь. Пришли за мнов з понукнов, абы ем робив справодайцю про Правду за край. Мене то потїшыло, бо передо мнов був в 60-х роках справодайцєм Правды в Пряшовї Богущ Хнєупек. По революціі пришло „шкыртаня“, редакцію зрушыли. Быв то парадокс жывоата, же як кандїат велен ем выграв конкурз на місце шефредактора Прешовских новинк по революціі, де ем був до половины 1991 року, бо был зрушений Окресный народный выбор, а тым ай новинкы. Пару місяцє ем покоштовав незаместнаго хліба, а пак Едо Сатлер ня осповив, же ці бы ем не хотїв так работи в Кошічьах, як ем робив в Правді, жебы ем був справодайцєм про Народну оброну, обновлений денник, што колїсь выходив до 1948 року.“

Осиф Юрчішін коротко робив в кошіцькым Корзі, попередникыви Корзаря, а од 1997 року був у СМЕ, пак в Прешовских новинках, Прешовским Корзарї, а од 1999 року дондєсь є справодайцєм ТАСР про окресы Пряшов, Сабїнїв, Бардієв, Свідник, вдяка чому ся може стрїчати із своїма людьми, з Русинами і їх пролаговати. Як видно, Осиф выпробовав много робочїх місць, якбы го якась незнама сила гнала з місця на місце. Ёго неспокійна душа, таке справне доказована самому собі і іншым, же він то докаже, але і снага спознавати нове, то вшытко могло быти лем на ужыток новинарєви. Бо він все прягне за чимєсь новым. Работа ся стала про нєго гобї. А то є велике щастя. Кїбы день мав веце годин, рад бы зашов на загородку, бо любить ся бавити з глинов. Не чудо, вырїс на валалї, відїв і був сам участником того, як ся обраблять земля, як ся звозює домів сіно, таке зайжытк з дїтства ся му глубоко врыли до памяти. Може зато зїстав такий природный, аж простый у своїх провахах, бо навчїв ся на селї покорї перед природов, ай перед людьми.

А што му дає Пряшівщина, самотный Пряшїв? Подля нас, ай Осиф дотворює колорїт нас, Русинїв. Всягды го видно, з каждым перешмарить слово-дві, а їде дале. Все ся понагялять за роботов. Нігда ся не ганьбить говорити по русиньскы. І хоць цілий свій дотеперїшний жывоат робив переважно в словеньских масмедїях, зїстав Русином, а спророговав неедного Русина в словенській прєсї, што было важне в минулости і в сучасности, бо грати ся на властнім пісочку, або пролаговати ся лем каждый у „своїх“ новинках, то є на днешній світ мало. В чимєсь нам припоминать небыжчіка неедночїного маляря Михала Чабалу, який ся все дєсь понагяляв, або знамого карикатуристу Федора Віца. В тїй плеядї ся находить і небыжчік Василь Турок, єден із закладателїв пореволючного русинства на Словенську, з яким Осиф Юрчішін провїв неедну годину дебат. Осиф був першый, який новинарськым пером привїтав выход Народных новинк в 1991 році в Пряшовї. „Конечно суть ты!“ – написав в котрїсь із словеньских денникїв, чїм ся поставив на страну потребы выдаваня русиньских новинк і фунгюваня русинства як такого. Ясно декларовав ортодоксность украинства мїджі Русинами. Як новинарь писав ай о Русинах, ай о Українцях, але нігда не був за выострєны односины, котры, подля нєго, не приносять ніч доброго, а од них терпїть, як єдна, так друга сторона. А то ся тыкать ёго новинарського кредє. Є той думкы, же „новинкы бы не мали быти судным тїбуналом. На то суть суды. В першїм рядї мы, новинарї, сьме ты на то, абы сьме клали сплочности і компетентным вопросам, і на них дїставали ясны одповідї, абы нас не баламутили тоты, што суть у функціях“. Снага по етічїнм обгаїно новинарїв є ту евідентна, і хоць не каждый новинарь в днешній добї кладе сервітку перед перо.

З Осифом Юрчішином говоримє о сучаснім гектїчнім світї, о змінї характерїв знамых і незнамых людей, котры з дня на день збогатли, о тїм, же походимє з біднїшых социальных условий, але снажымє сі утримати своє „я“. Осиф говорив о покорї перед природов, перед людьми. Найвєкше щастя видить в здоровю, в тїм, абы фунгювала ёго родина. І хоць сам выростав без вітця, був бы радый, кїбы сі нашли свое щастя ёго двоє сынове, снажыть ся їм дати того, што сам не зазнав. Не забывать на свою матірє, яка жыє у Свіднику, навщївлять ей, бере ей ай до Пряшова. А кідь так їдуть двоє по Главній улїці, мати ся не може выначудовати і гварить: „Ты, дябле єден, та тебе тїлько людей познать?“ А очї ся ей смїють радостєв. Дарьмо є, ей сын все хотїв много знати. Одмалєнька велє читав. Може ся му то вертат. Простє людське щастя, яке новинарь тыж потребує. Жычїмє му го.

Марія МАЛЬЦОВСКА

З одпустовой процесїі лем торзо?

(Закінчіня з 3. стор.)

Кудзєя, знамого байкаря і шырителя церковной тематикы дїзнав, же на найближшїм краснобрїдський одпустї ся конечно зьявлять книжкы на столиках під шатрами в кірїліці. На тїй патріотїчній роботї, окрем Осифа Кудзєя, велику заслугу має о. Франтїшек Крайняк із своїма сполупрацоўниками.

Із сучаснов технїзацієв, електронїзацієв, дїгалїзацієв ся нєлєм мїнять, але і вытрачають традиції, обычаї, што перед нашыма очїма веде до безконтунтности з нашым минулым. Наприклад, іщі донедавна на одпусты на найзнамішы церковны свята ся ходило в проце-

сії напішо з хрестом спереду або з церковнымы крїжамы, як організована репрезентація села ці даной фарности, співаючі одпустовы піснї, і понад 15 кілометрїв далеко.

Але вынятк в мойї околіці роблять богобойны хрїстіанє – Порубяне і Завадяне. Каждый рік забезпечують автобус, котрый зо Завады одходить у скорых ранїшнїх годинах і по дорозї зберать паломникїв з таких сіл, як: Вышня і Нижня Сїтнїця, Пакостов, Руська Кайня, Олька, Репеєв (з частєв Праврїв-цаї), Варїхівці і Гавай, а потїм заста-вує аж у Краснім Бродї, де вірници выходять з автобуса і формують ся до трїурядового походу із св. Хрес-

том спереду, котрый несє єден член даной процесїі.

(На першій фотографїї видимє, як вірници з выше увєдженых сіл, вышовши з автобуса на послїдній краснобрїдський одпуст, формують ся на похід. На другій фотографїї є будова нового василїаньского монастыря сфотографована з двома вірниками з Країной Быстрой, дость од нашого мїнїрегіону оддаленої, котры таксамо пришли на одпуст автобусом, як і Завадяне, під веджїнем о. Мартїна Ткачина, котрый, о. і. був мойм добрым учеником з бывшой ОШ в Ольці (теперь Мїджїлабірці).

Янко ГРИБ, Репеєв, фоткы автора

Лемкы в борбі за свою і не свою слободу

Таку назву несє книжка, яку в Лїгнїці-Зїндрановї в Польску у 2005 р. выдали Адам БАРНА і Федор ГОЧ. У вступнім словї авторы пишуть: „Почас довгих рокїв в сердцях людських переселєнцїв на выход і тых, котры по двох роках насилно были выселєны на запад, кружыли і товкли ся мыслї, ці дочекаме ся даколи тых часїв, кідь мож буде спокїйно і слободно выповісти, записати і выдати хоць часть лемківской історїї?“

У БРАТІВ-РУСИНІВ

У высшєспоминанїй книжкї ся дїзнаємє о тїм, же найважнїше місце ту займаєть перїод жывоата лемківских (русиньских – позн. ред.) добровольникїв у Советьскїй армадї в 1944 – 1945 роках, в якїй было много молодых хлопцїв з Лемковины. Тот кусок історїі, як і обще історїя Лемків (Русинїв – позн. ред.) в Польску застєлена многыма неясностями, і не вшытко было дондєсь высвітленє, наперек снагам історїкїв. Не чудо, бо аж в 90-ых роках минулого стороча настали часы, кідь мож было говорити наголос о правді.

Теперь по высше шїстєдєсятєх роках Лемкы, главно молоде поколіня, домагають ся правды о тїм, як їх отцєве боєвали за свою і не свою слободу. Як ся пише в книжкї, тот фалаток історїі треба описати, жебы молоде поколіня знало, як їх предкы прагли за слободов і вольностєв, якїй не было на Лемковинї од найдавнїшых часїв.

Чїтатель в обємнїй книжкї на 300 сторїнках, яка є забезпечена добовыма фотографїями, ся дїзнаєт о таких темах, як: скорочєный перегляд осободжующїх рухів перед і в часї 1. світової войны, друга світова война, слобода – початок і кєнєць трагєдїі, Дукляньскїй перевал, спомини участникїв фронтїв, участь Лемків в Советьскїй армадї і їх наслїдкы і іншы.

Книжка Адама Барны і Федора Гоца поповнїть знаня чїтателя о участї Лемків в історїчнїх подїях другой світової войны, о тїм, ці їх участь їм самым принесла або не принесла слободу. В переважнїй мїрї то были „добровольници“, котры были насилно одобрєны од родины і посланы на фронт. Така доля постигла ай Русинїв у іншых державах, наприклад в Чєськословєнську і інде. І з того погляду має споминана книжка шыршїй мїджїнародный контекст.

М. М.

Позїтивна одповідь з Міністерства культуры СР...

... пришла на мої писма із 3. мая 2006 штатнїй таємнїчїй Агнес Біро і реакція на статю „Сьме неспокїйны із несправедливым роздїлїнїєм штатнїх фїнанцїй“, котра была опублікована в Народных новинках ч. 18 – 21 / 2006 і на нашій вебонїй сторїнці www.rusynacademy.sk.

Уваджає ем, же на мої писма односно пїдвышїня штатной дотациї на Народны новинкы (жадав ем 300 тїсяч) і на часопис Русин (269 тїсяч) не была дана до 30 днїв писомна одповідь, хоць є уж 6. юна 2006, што є порушїнїєм закона. Теперь мушу Вас інформовати, же одповідї на мої двї писма пришли од генералного директора Секції меншиновых культур МК СР Робєрта Даганєша 8. юна 2006, але были з датумом 2. юна 2006, што є точно подля закона. Наслїдно пришли два додаткы к договорам мїджі МК СР і мнов як штатутарным представитєлєм обчаньских здружїнь Русин і Народны новинкы і Світовый конгрєс Русинїв. Додаткы были з датумом 30. юна 2006 і пїдписаны компетентнов особов Агнес Біро, а мы їх дїстали 10. юла 2006. В них ся уводить, же нам попередно дотацию на Народны новинкы і на Русина звышують по 50 тїсяч корун. Не є то тїлько, кїлько ем жадав, але і то добрі. Также дякуєм і уваджаем тоты факты подрїбно зато, жебы ем дав діло на праву мїру.

А. ДОЗУЛЯК

Вызва к двоїтому юбілею

21. 8. 1991 вышло перше чїсло першых пореволючнїх новинк у русиньскїм языку – НАРОДНЫХ НОВИНОК, зато в субботу 19. 8. 2006 буде цілоштатна стрїча дописователїв, чїтателїв і добродителїв із нагоды святкованя 15-рїчного юбілею тых новинк а вьєдно з тым такого істого юбілею регуларного выдаваня першого пореволючного русиньского часопису – РУСИН. К тому юбілею хочємє выдати святочне чїсло новинк, як то было при їх „дєсятці“. **ЗАТО ВАС ВЫЗЫВАЕМ, ЖЕБЫ СЬМЕ ПОСЫЛАЛИ СТАТІ К ДАНЫМ ЮБІЛЕЯМ**, звязаны з проблематїков перїодїк. Святочне чїсло НН бы мало выйти 16. 8. 2006. Допереду щїро дякуємє за вшыткы Вашы статї і погляды.

Редакція

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы з фїнанчноов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: Кветослава КОПОРОВА, Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: Анна ПЛІШКОВА. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Тел.: 051/77 25 629. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусїднїх штатїв – 600,- Ск, до загранича поштотв ІІ. кл. 35 УСД, поштотв І. кл. 43 УСД, заплайти мож і в редакціі. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшовї. Рєгїстрачє ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователїв не мусять быти згодны з поглядами редакціі. Адреса новинк на интернетї – <http://narodny-novinky-presov.sk>, www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2